

Työstä ja osaamisesta kasvua

Akavan
hallitusohjelmatavoitteet
vuosille 2019—2023

Akava

SISÄLLYS

Työstä ja osaamisesta kasvua: Johdanto	3
1. Talous ja verotus kestäväälle pohjalle	5
2. Osaaminen, koulutus ja tutkimus menestyksen kulmakiviä	7
3. Vahva kasvu luo työpaikkoja	10
4. Työelämään lisää tasa-arvoa	14
5. Sosiaaliturva kannustavammaksi, palvelut turvataan	17
6. Yhteiskuntarakenteet turvaavat perus- ja ihmisoikeuksia	21
7. Eurooppapolitiikka muutettava vireämmäksi	22

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 29.5.2018

ISBN: 978-952-7281-11-6

Libris Oy, 2018

Työstä ja osaamisesta kasvua

Johdanto: Akavan päätavoitteet

Kymmenen vuotta kestäneen taantuman jälkeen tulevalla hallituksella on mahdollisuus kehittää hyvinvointiyhteiskuntaamme pitkälle 2030-luvulle. Taloudelliset haasteet eivät silti ole poistuneet. Väestön ikääntymisen takia on uhkana, että julkinen talous muuttuu alijäämäiseksi 2020-luvulla.

Tulevan hallituksen keskeisin tavoite on nostaa työllisyys 75 prosenttiin. Tämä edellyttää monia pitkäaikaisia uudistuksia, joista kiireellisimmät ovat verouudistus, sosiaaliturvauudistus, perhevapaaudistus sekä osaamisstrategian luominen Suomelle.

Työllisyyden nostaminen 75 prosenttiin vahvistaa julkista taloutta kahdella miljardilla eurolla, joilla Akavan esittämiä uudistuksia ja kehityskohteita voidaan rahoittaa. Verouudistus voidaan toteuttaa kustannusneutraalisti, mutta koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen kaivataan miljarditason investointeja seuraavien vaalikausien aikana.

Samanaikaisesti pitää varmistaa, että työvoima jaksaa ja pysyy terveenä. Työuria voidaan pidentää vain huolehtimalla työelämän turvasta ja terveydestä samalla, kun estetään syrjäytymistä. Kaikkien panosta tarvitaan hyvinvointimallimme varmistamiseksi.

Akavan kymmenen päätavoitetta seuraavalle hallituskaudelle

- 1 Työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin
- 2 Ansiotuloverotus saatetaan EU15-maiden tasolle
- 3 Suomelle luodaan osaamisstrategia
- 4 Varmistetaan, että kaikki saavat vähintään toisen asteen tutkinnon
- 5 Luodaan jatkuvan oppimisen järjestelmä
- 6 TKI-panostukset nostetaan yli 4 prosenttiin BKT:sta
- 7 Kolmikantavalmistelua työelämäasioissa kehitetään
- 8 Perhevapaaudistus toteutetaan
- 9 Sosiaaliturvaa uudistetaan kannustavammaksi
- 10 Suomi ottaa aktiivisemmän roolin EU:ssa

Akavan visio

Akavan yhteiskuntavisiossa 2020-luvulla tähdätään korkeaan työllisyysasteeseen ja pitkiin työuriin. Näihin tavoitteisiin päästään välitavoitteiden kautta. Luodaan kannustavat edellytykset työn teolle ja yrittäjyydelle samalla, kun varmistetaan, että suomalaisten osamistaso nousee.

1 Talous ja verotus kestäväälle pohjalle

Julkinen talous tasapainoon

Julkinen talous tasapainotetaan korkealla työllisyydellä, pitkällä työurilla ja tuloksellisella julkisen sektorin toiminnalla. Julkista velkaa ei siirretä seuraavan sukupolven maksettavaksi.

Julkisen talouden liikkumavara on niukka. Pysyvät menolisäykset ovat perusteltuja vain kasvun ja työllisyyden näkökulmasta. Osaamiseen, koulutukseen ja tutkimukseen sekä työllisyyteen tarvitaan lisärahoitusta. Tavoitteena on, että näillä toimilla vahvistetaan julkisen sektorin pitkän aikavälin kestävyyttä.

Julkisen talouden kestävyysvaje poistuu, kun työllisyysaste nousee 75 prosenttiin. Suomi tarjoaa kansainvälisesti kilpailukykyisen sijainnin osaamisintensiiviselle työlle. Verotuksen tulee osaltaan tukea korkeaan osaamiseen nojaavaa työllisyyden kasvua.

Työllisyysasteen nostaminen edellyttää monia toimia, muun muassa selkeää työn verotuksen kehittämistä työllisyyden ja kasvun näkökulmasta. Työllisyyttä ja kasvua tukevan verouudistuksen on oltava staattisesti tarkasteltuna kustannusneutraali. Verotulojen kasvu ja julkisten menojen vähentäminen, eli ns. dynaamiset vaikutukset, jotka ovat seurausta parantuneesta työllisyydestä, pidemmistä työurista ja matalammasta työttömyydestä, johtavat julkisen talouden kestävyysvajeen supistumiseen.

Tuloksellinen julkinen toiminta edellyttää, että julkisen hallinnon on oltava riittävästi resursoitua, ammattimaista ja avointa eli hyvää hallintoa.

Ansiotulojen verotus

Kasvun ja työllisyyden tukemiseksi ansiotuloverotusta kevennetään. Työtulojen verotusta kevennetään kaikissa tuloluokissa niin, että myös rajaveroasteet laskevat. Korkein rajaveroaste lasketaan 50 prosenttiin.

Suomen verojärjestelmän keskeisin ongelma on kireä progressio. Rajaveroaste eli verojen osuus tulonlisäyksestä on korkea jo varsin matalilla palkkatasoilla ja se nousee nopeasti tulojen noustessa. Solidaarisuus- ja lisäveroista on luovuttava.

Merkittävä työtuloverotuksen keventäminen vähentämättä julkisen talouden tuloja on mahdollista vain kiristämällä muita veromuotoja,

**Suomen
työllisyysaste
nostetaan 75
prosenttiin.**

ensisijaisesti kulutus- ja haittaveroja, koska veropohjana ainoastaan kulutus on riittävän laaja. Kulutusverojen korotukset pitää kohdistaa mahdollisuuksien mukaan ympäristö- ja haittaveroihin, mutta merkittävää verotulojen lisäystä ei saada puuttumatta arvonnäisäverotukseen. Mittava verotuksen rakenteen painopisteen muutos työn verotuksesta muihin veromuotoihin on toteutettava asteittain.

Maakuntien tuottamat palvelut katetaan valtion rahoituksella. Maakunnille ei anneta verotusoikeutta, joka kohdistuisi ansiotuloihin.

Yritysverotus

Suomen yhteisöverotus pidetään jatkossakin kilpailukykyisenä. Jotta yhteisövero säilyisi varteenotettavana veromuotona jatkossakin, on tarpeen tiivistää voimakkaasti veroyhteistyötä EU-tasolla ja määrittää sekä yhteisöveropohjan että yhteisöverokannan vähimmäistaso. Tarvitaan vaikuttavia toimia, jotta haitallinen verokilpailu (race-to-the-bottom) voidaan estää.

Yritys- ja yrittäjäverotuksen pitää kohdella tasapuolisesti sekä pääoma- että osaamisintensiivisiä elinkeinoja. Siksi merkittävä työtuloerotuksen keventäminen on tärkein kehittämiskohde myös elinkeino- ja yrittäjäpolitiikan kannalta. Eroa pääoma- ja ansiotulojen verokohteluksessa on kavennettava ensisijaisesti keventämällä ansiotuloerotusta.

Lisää verotuloja saadaan estämällä tehokkaasti harmaata taloutta. Laaditaan laajamittainen ja koordinoitu ohjelma harmaan talouden kitkemiseksi. Ohjelmaan on sisällytettävä veronkiertoon puuttuminen ja sillä on oltava selkeästi määritelty vastuutaho.

**Ansiotulo-
verotusta
kevennetään
työllisyyden
vahvistamiseksi.**

2

Osaaminen, koulutus ja tutkimus menestyksen kulmakiviä

Suomalaisten osaamistasoa nostetaan

Valmistellaan koulutus- ja tutkimusjärjestelmän sekä koko työuran kattava osaamisen kehittämisen osaamisstrategia. Strategia tarvitaan laajan tilannekuvan luomiseksi ja koko koulutusjärjestelmää koskevien tavoitteiden muodostamiseksi sekä koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen ja sen rahoituksen turvaamiseksi. Osaamisasetteleitä voisivat vastaanottaa oppilaitokset, joilla on järjestämislupa tai oikeus myöntää tutkintoja sekä yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat, jotka täyttävät ennakkoon määritellyt laatuksiteerit. Työ tehdään parlamentaarisesti ja yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Aiempien leikkausten kompensoimiseksi ja uusiin haasteisiin vastaimiseksi hallitus käynnistää tavoitteellisen kahden vaalikauden mittaisen miljardiluokan rahoitusohjelman koulutukseen, tutkimukseen ja osaamiseen. Hallitus palauttaa kaikille koulutuksen asteille täysimääräisen indeksirahoituksen.

Kansallisten TKI-panostusten osuus nostetaan yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, josta julkisten panostusten osuus ylittää prosentin tason.

Käynnistetään toimet, joilla Suomeen luodaan uskottava koko työikäisen väestön osaamisen kehittämisen järjestelmä. Koko koulutus- ja tutkimusjärjestelmää kehitetään vastaamaan uuden osaamisen haasteeseen. Toimialat ja korkeakoulut luovat uusia osaamisen sertifiointitapoja, kuten osaamismerkkejä, joissa tunnistetaan laajasti eri paikoista hankittu osaaminen.

Luodaan osaamisasettelijärjestelmä, jossa jokainen työikäinen on oikeutettu kolmen vuoden välein tuhannen euron arvoiseen osaamisseteliin. Setelissä on sekä työnantajalla että työntekijällä 20 prosentin omavastuu, mihin saa verovähennyksen. Uudenlaisella rahoituksella tuetaan koulutuksen kysyntälähtöisyyttä, joustavuutta ja monimuotoisuutta sekä laajennetaan koulutuksen rahoitus pohjaa.

Korkeakoulut suuntaavat merkittävän osuuden koulutuksesta työelämässä ja työttömänä olevien aikuisten osaamistason nostoon, uudeen kouluttautumiseen ja muuntokoulutukseen. Muuntokoulutus on voitava suorittaa myös työvoimakoulutuksena.

Suomelle laaditaan osaamisstrategia.

Suomeen luodaan jatkuvan oppimisen järjestelmä.

Toteutetaan politiikka-arviointi koulutus- ja työvoimatarpeen ennakoinnin vaikutuksista toteutuneisiin aloittajalukuihin ja työllisyyskehitykseen. Arvioinnissa on tarkasteltava sekä eri koulutusasteita että -aloja. Vahvistetaan korkeakoulujen omaa ennakoitua opetussuunnitelmien kehittämiseksi. Osaamistarpeiden ennakoititieto yhdistetään paremmin tutkintokohtaiseen koulutustarpeen arviointiin. Ennakoinnin kokonaisvastuu ja koordinaatio on osoitettava yhdelle taholle.

Kaikki opetuksen piiriin

Subjektiiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palautetaan ja samalla kehitetään varhaiskasvatuksen laatua ja tukipalveluita. Esiopetus kytketään tiiviimmäksi osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja lapsen koulupolkua.

Perusopetuksen oppivelvollisuusikä nostetaan 19 ikävuoteen. Tavoitteena on, että jokainen suorittaa toisen asteen tutkinnon.

Turvataan laadukkaat sivistys- ja kulttuuripalvelut myös kasvukeskusten ulkopuolella.

Korkeakoulut maailman kärkeen

Suomesta tehdään avoimen opetuksen ja tutkimuksen kärkimaa.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen budjettirahoituksen jakamiseen tarkoitettuja rahoitusmalleja on uudistettava siten, että siihen tulee selkeämpi, ennakoitavampi ja tasoltaan merkittävä vakauttavan rahoituksen osuus. Rahoituksessa on panostettava koulutuksen ja tutkimuksen laatuun, elinikäisen oppimisen tehtävän vahvistamiseen ja korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön. Tutkimuksen rahoitusinstrumentteja on koottava nykyistä suuremmiksi ja vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on välttää rahoituksen pirstaleisuutta ja instrumenttien päällekkäisyyttä sekä vähentää tutkimusrahoituksen hakemisesta johtuvaa tutkijoiden kuormitusta.

Opetuspainotteisissa tehtävissä toimivien urapolkuja vahvistetaan yliopistoissa.

Hallitus vahvistaa korkeakoulutuksen duaalimallia, mikä korostaa tutkintojen osaamistavoitteiden ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan erillaisuutta yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.

Ammattikorkeakoulutuksen asema turvataan meneillään olevassa korkeakoulutuksen kehittämisessä ja korkeakoulukonserneissa. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemaa on vahvistettava ja tutkinnon suorittaneille luodaan tosiasialliset mahdollisuudet hakeutua tohtori-ohjelmiin.

Tavoitteena on, että jokainen suorittaa toisen asteen tutkinnon.

Ammattikorkeakoulujen TKI-työn mahdollisuuksia vahvistetaan pysyvällä rahoituksella. Tämä tukee myös ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia hankkia EU- ja muuta ulkopuolista TKI-rahoitusta. Business Finlandin toiminnan vaikuttavuuden varmistaminen edellyttää rahoituksen suuntaamista merkittävässä määrin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen TKI-työhön.

Yliopistojen määräaikaisten työsuhteiden vähentäminen on otettava yhdeksi korkeakoulujen strategisen rahoituksen saannin ehdoista. Tilannetta on myös selkeytettävä lainsäädännön avulla.

Maahanmuuttajien ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien määrää on lisättävä korkeakoulutuksessa ja jokaiseen korkeakouluun on luotava valmentava ohjelma tukemaan koulutukseen pääsyä.

3 Vahva kasvu luo työpaikkoja

Työllistymistä edistävät palvelut korkeakoulutettujenkin tueksi

Korkeakoulutetuille työttömille tai työttömyysuhan alaisille turvataan laadukkaat työllistymistä ja työuralla kehittymistä tukevat palvelut. Palvelutarjonnassa korostetaan työllisyysvaikuttavuudeltaan parhaita palveluita sekä hyödynnetään liittojen ja järjestöjen tuottamia palveluja ja yksityisiä palveluntuottajia. Työttömyyttä pyritään ehkäisemään palvelujärjestelmällä jo ennalta ja työttömyysjaksojen pidentymiseen puututaan ajoissa. Vaikuttavuutta tarkastellaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Kasvupalveluissa laadukkaiden palveluiden saatavuus ja tarjonta eri maakunnissa turvataan esimerkiksi rahoitusmallin, ohjauksen ja valvonnan avulla. Työuraa, ammatinvalintaa, osaamisen kehittymistä ja kuntoutumista tukevaa ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelua on oltava tarjolla. Samalla korkeakoulutetut on huomioitava tärkeänä erityisryhmänä.

Työttömän asiakkaan palveluprosessin ja eri toimijoiden välisen työnjaon on oltava selkeä ja johdonmukainen, ja kasvupalvelun asiakkaan oikeusturvan on toteuduttava. Oppilaitoksille on mahdollistettava rooli palveluntuottajana.

Työperäisen maahanmuuton kasvaessa tuetaan suomen kielen oppimista, mikä antaa paremmat mahdollisuudet integroitua osaksi suomalaista työelämää. Panostetaan kotimaisten kielten opettamiseen ja tarvittaessa vieraskielisten palvelujen tarjoamiseen.

Innovaatiopolitiikka strategisemmaksi

Laadukas perustutkimus ja soveltava tutkimus edellyttävät tutkimusinfrastruktuurin uudistamista, sekä tutkimus- ja kehitysinvestointien selvää korottamista. Kansallisten TKI-panostusten osuus on nostettava yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Julkisten TKI-panostusten osuus on saatettava takaisin tavoitetasolle, eli yli yhteen prosenttiin bruttokansantuotteesta, kohdentaen rahoitusta erityisesti elinkeinorakenteen laajentamista ja uudistamista tukeviin kohteisiin.

Innovaatiopolitiikassa korostetaan strategisuutta ja lisätään riskinotto-kykyä kaikilla innovaatiotoiminnan tasoilla.

**Korkea-
koulutetuille
turvataan
laadukkaat
työllistymistä
ja työuralla
kehittymistä
tukevat palvelut.**

Strategisen tutkimuksen lisäämiseksi on luotava yhdessä yritysten kanssa uusi strategisen tutkimuksen toimintamalli, jossa rahoitusta suunnataan toimialakohtaisille yhteiskehitystä tekeville konsortioille. Ohjelman avulla tuetaan teollisuuden monipuolistumista ja laajentumista uusille liiketoiminta-alueille.

Innovaatiotoiminnan pitkäjänteiseksi tukemiseksi laaditaan toimenpideohjelma. Ohjelman rahoituksesta sovitaan hallitusohjelmassa. Business Finlandin myöntämien innovaatiotukien määrä kaksinkertaistetaan. Business Finlandin rahoittamissa innovaatiohankkeissa hyödynnetään Public Private Partnership -malleja, jotka kannustavat julkista tutkimusjärjestelmää ja yliopistoja ja ammattikorkeakouluja yhteistyöhön yritysten kanssa mahdollisimman laajasti. Myös myyntiin ja markkinointiin liittyvät kehittämishankkeet ja panostukset tulee nähdä kasvua ja työllisyyttä tukevinä investointeina.

Luodaan innovaatiotoimintaan kannustava verotuki kasvua ja kansainvälistymistä tavoitteleville yrityksille. Uusi verotuki on laadittava siten, että se täydentää suoria innovaatiotukia.

Elinkeinorakennetta uudistetaan tuemaan kasvua

Yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyvät kysymykset on nostettava entistä keskeisempään asemaan päätöksenteossa. Valtioneuvosto laatii hallituskauden alussa kasvupolitiikan ohjelman tuemaan ministeriöissä tehtävää innovaatiotoiminnan politiikkaohjausta, innovatiivisten julkisten hankintojen lisäämistä ja kokeilujen käynnistämistä. Kasvupolitiikkaan liittyvän päätöksenteon tueksi perustetaan kasvupolitiikkaa valmisteleva ministeriryöry.

Yritystukien kehittämistä jatketaan parlamentaarisessa yritystukiryöryssä asetettujen suuntaviivojen mukaisesti. Hallitus myöntää uudelleen 200 miljoonaa euroa yritystukia vaalikauden aikana. Nykyisiä yritystukia suunnataan kasvun rahoitukseen.

Teollisuuden toimintaedellytyksiä ja uudistumiskykyä parannetaan vahvistamalla yritystukien ohjaamisvaikutusta teollisuuden uudistumiseksi. Laaditaan palvelualojen kasvuohjelma, jossa edistetään kotimaisen palvelumarkkinan kasvua ja digitalisoitumista.

Kansainvälistyminen etenee

Startup-yritysten toimintaympäristöä parannetaan helpottamalla ulkomaisten korkeakoulutettujen erityisasiantuntijoiden työlupien saantia ja taataan heille yhdenvertaiset työnteon ehdot. Tehdään toimenpiteitä ulkomailta Suomeen muuttavien työntekijöiden perheiden englanninkielisten palvelujen kehittämiseksi suurimmilla kaupunkiseuduilla.

TKI-panostukset nostetaan yli neljään prosenttiin.

Business Finland tai muu taho kehittää toimintamallin pk-yritysten kansainvälisen myynnin ja markkinoinnin vahvistamiseksi. Opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta lisätään järjestelmällisesti. Luodaan uusi toimintamalli, joka kannustaa ulkomaille lähteneitä tutkijoita palaamaan Suomeen.

Parannetaan työ- ja elinkeinoministeriön kykyä vastata ulkomaisten investoijien tarpeisiin. Erityisesti pyritään houkuttelemaan ulkomaisten yritysten TKI-toimintoja Suomeen.

Kehitetään tutkimus- ja innovaationeuvostoa siten, että mukaan kutsutaan laajasti asiantuntijoita eri sidosryhmistä ja yrityksistä. Neuvostolle luodaan asema, jossa se linjaa ja sovittaa yhteen yhteistyössä ministeriöiden kanssa valtioneuvoston yhteistä innovaatiopolitiikkaa.

Yrittäjyyden edellytyksiä parannetaan

Sujuvoitetaan siirtymisiä palkansaajan, itsensä-työllistämisen ja yrittäjyyden välillä. Yrittäjämääritelmät lainsäädännössä yhtenäistetään. Yrittäjän ei-omistavat perheenjäsenet irrotetaan työttömyysturvan yrittäjämääritelmästä.

Yrittäjien toimintaedellytyksiä parannetaan. Ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen luodaan kannustimia. Yrittäjyysvalmiuksia ja yrittäjämäistä toimintatapaa vahvistetaan kaikilla koulutuksen tasoilla ja aloilla.

Liikenne, energia ja ympäristö

Kehitetään valtakunnallinen liikenteen perusinfrastruktuuri vastamaan tarpeita, erityisesti liikenteen solmukohdissa. Liikenteen runkoverkon ylläpidon kehittämiseksi määritellään runkoverkon prioriteetit ja palvelutaso, jossa yhtenä painopisteenä on muun muassa työmatka-aikojen lyhentäminen. Kasvavan biotalouden toimintaedellytykset vaativat raaka-ainekuljetusten turvaamista lisärahoituksella alempaan tieverkkoon. Varmistetaan kauppamerenkulun toimintaedellytykset.

Parannetaan päästökauppajärjestelmän ohjausvaikutusta ja vähennetään ilmastopolitiikassa päällekkäisiä ohjausmekanismeja.

Perusenergian tuotannossa tavoitellaan omavaraisuutta ja energiantuotannon monipuolisuuden ylläpitämistä. Energiatehokkuuden lisäämiseen kannustetaan poikkihallinnollisella ohjelmalla. Uusiutuvien energiamuotojen markkinoiden kasvua tuetaan markkinaehtoisin toimenpitein. Tutkimus- ja tuotekehityspanostuksia on lisättävä energiatutkimukseen ja myös muille cleantech-aloille.

Sujuvoitetaan siirtymisiä palkansaajan, itsensä-työllistämisen ja yrittäjyyden välillä.

Hallitus sitoutuu voimassa olevien ympäristöön ja biotalouteen liittyvien kansallisten strategioiden ja ohjelmien toteuttamiseen ja rahoitukseen. Niiden tavoitteena on nostaa biotaloutemme tuotos 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja luoda uusia työpaikkoja. Hallituksen määrittelemien ympäristönsuojelutavoitteiden toteuttaminen turvataan riittävällä korvamerkityllä rahoitustasolla kaikissa maakunnissa.

4 Työelämään lisää tasa-arvoa

Työelämlainsäädäntö ja pelisäännöt

Työelämän lainsäädäntö valmistellaan kolmikantaisesti. Kolmikantajärjestelmää kehitetään ja parannetaan. Seuraavat työelämään liittyvät lait päivitetään vaalikauden aikana: työsuojelulainsäädäntö, yhteistoimintalainsäädäntö, työsopimuslaki ja laki henkilöstön edustuksesta.

Työsuojelulainsäädäntöä uudistetaan. Työsuojeluvalvonnan roolia ja mahdollisuutta valvoa asiantuntijoiden kuormitusta kasvatetaan. Uuden työaikalain tultua voimaan työsuojeluvalvonnan pitää huolehtia erityisesti joustotyöstä tehtyjen sopimusten lainmukaisuudesta valvontakyselyin ja työpaikkatarkastuksin. Varmistetaan työsuojeluvalvonnan riippumattomuus ja varmistetaan, että resurssit on suhteutettu alueen työpaikkojen määrään ja erikoistehtäviin. Varmistetaan, että kaikilla henkilöstöryhmillä on oikeus olla mukana työsuojelutoiminnassa ja oikeus valita työsuojeluvaltuutettu, myös ylemmillä toimihenkilöillä tai vastaavilla henkilöstöryhmillä.

Yhteistoimintalainsäädäntöä uudistetaan, sillä nykyisestä yhteistoimintalaista on tullut liiaksi irtisanomislaki. Lisätään henkilöstön todellista vaikutusmahdollisuutta päätöksentekoon, asioihin ja päätöksiin, jotka koskevat työntekijöiden omaa työtä ja hyvinvointia. Yhteistoiminta-asiamiehen toimivaltaa pitää laajentaa kattamaan julkinen sektori ja huolehtia samalla viranomaisresurssien riittävydestä. Kirkon sektori pitää saada yhteistoimintalain piiriin.

Laki henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa uudistetaan siten, että vaatimusta työsuhteessa olevan henkilöstön määrästä alennetaan nykyisestä 150 työntekijästä merkittävästi alaspäin. Henkilöstöedustuksen täytyy olla yrityksessä jo olemassa olevassa päätöksiä tekevässä elimessä.

Työsopimuslakia muutetaan siten, että työntekijöiden kilpailukiellokset käyttöä luovutaan tai niiden käyttöä selvästi rajoitetaan ja salassapitoehtojen käyttöön laaditaan säännöt. Työsopimuslakia muutetaan määräaikaisen työsopimuksen käyttöä tarkentavaksi.

Palkansaajan ja yrittäjän määritelmät päivitetään uutta työelämää vastaavaksi. Työsuhteen määritelmä laajennetaan koskemaan myös niitä, jotka työskentelevät työsuhteenomaisesti toimeksiantajalle alisteisissa työnteon muodoissa. Selvennetään kansallisella ja EU-tasolla, milloin työsuhteen tunnusmerkistö täyttyy työnteon eri muodoissa sekä miten eri osapuolten vastuut, velvoitteet ja oikeudet toteutuvat.

Työelämän lainsäädäntö valmistellaan kolmikantaisesti.

Ammattiliitoille säädetään mahdollisuus ajaa jäsentensä asiaa oikeus-
teitse, myös niillä toimialoilla, joissa ei ole työehtosopimusta.

Luodaan kansallinen strategia monimuotoisen työn vaatimista muu-
toksista ja niihin valmistautumiseen työelämässä.

Työhyvinvointi tärkeää kaikissa työn muodoissa

Ammattijärjestöille annetaan kanneoikeus, joka koskee kaikenlaista
häirintää, myös seksuaalista häirintää. Sanallisen häirinnän krimina-
lisointi viedään rikoslakiin. Toteutetaan laajapohjainen kansallinen
ohjelma häirinnän poistamiseksi.

Työterveyshuollon nykyiset toimintaedellytykset varmistetaan työ-
ikäisen väestön tuottavuuden ja työkyvyn varmistamiseksi. Työter-
veyshuollon lainsäädännön on tuettava työn monimuotoistumista,
kun työn tekemisen luonne ja tavat ovat murroksessa ja esimerkiksi
sosiaaliset ja psyykkiset taidot yhä korostuvat. Varmistetaan yrittäjien,
ammattinharjoittajien, apurahansaajien ja erilaisissa alustatalouksissa
työskentelevien pääsy työterveyspalveluiden piiriin.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus perus- oikeuksia

Perhevapaajärjestelmää uudistetaan. Keskeiset periaatteet uudistuk-
selle ovat parempi työelämän tasa-arvo, miesten ja naisten yhtäläiset
mahdollisuudet rakentaa hyvä ja palkitseva työura, perhevastuun
tasainen jakaminen, etuusjärjestelmän joustavoittaminen ja työn ja
perheen joustava yhteensovittaminen. Perhevapaajärjestelmässä
pitää ottaa huomioon monimuotoisen työn ja perhevapaisten toimi-
vuus. Varhaiskasvatustalouksia ja asiakasmaksuja kehitetään osana
perhevapaakokonaisuutta.

Perhevapaalta työhön palaavien jälkisuojaa parannetaan lainsäädän-
nöllä. Perhevapaalta palaaville vanhemmille kehitetään työnhakupal-
veluihin kohdistettava palveluseteli TE-toimistojen palveluiden lisäksi.
Töihin paluun turvaamiseksi jälkisuojan lisäksi muutetaan vuonna
2017 tullutta 2 500 euron perhevapaakorvausta siten, että summa
maksetaan työnantajalle, kun vanhempi palaa töihin perhevapaalta.
Lisäksi kehitetään osa-aikatyömalleja ja -mahdollisuuksia.

Tasa-arvolakia vahvistetaan siten, että palkkakartoitusten tekemistä
ja toimenpiteitä seurataan tehokkaammin ja veloitetaan työnantaja
korjaamaan havaitut perusteettomat palkkaerot. Samalla huolehdi-
taan, että tasa-arvovaltuutetulla on riittävät resurssit lain valvomiseksi.
Samapalkkaohjelma uudistetaan vastaamaan tämän päivän työelä-
mää ja muuttuneita työmarkkinoita.

**Palkansaajan
ja yrittäjän
määritelmät
päivitetään
uutta työelämää
vastaavaksi.**

**Perhevapaa-
uudistus
toteutetaan.**

Yhdenvertaisuuslakia päivitetään laadukkaan ja säännöllisen yhdenvertaisuussuunnittelun takaamiseksi kaikilla työpaikoilla.

Työpaikoilla ja palvelujärjestelmissä edistetään kaikin tavoin yhdenvertaisuutta ja diversiteettiä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa ja resursseja laajennetaan. Yhteistyötä lisätään yhdenvertaisuusvaltuutetun, työsuojeluvalvonnan, työmarkkinajärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kesken yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

**Tasa-arvolain
edellyttämien
palkka-
kartoitusten
tekemistä ja
toimenpiteitä
seurataan
tehokkaammin.**

5 Sosiaaliturva kannustavammaksi, palvelut turvataan

Sosiaali- ja terveysuudistus toteutetaan

Vuonna 2018 päätetty sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus toteutetaan. Uudistuksen tavoitteena on parantaa perustason terveys-, sosiaali- ja kuntoutuspalveluita kustannustehokkaasti. Sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden taso, laatu sekä saatavuus määritellään valtakunnallisesti. Uudistukselle pitää varata riittävät voimavarat.

Tavoitteena on palveluiden nopea saatavuus, hoidon jatkuvuus, toimitavat ja taloudelliset prosessit sekä joustavuus ja laajempi valinnanvapaus asiakkaan näkökulmasta. Varmistetaan heikommassa asemassa olevien mahdollisuudet saada palveluita ja käyttää tosiasiallisesti valinnanvapauttaan huolehtimalla riittävästä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Sairauksien ennaltaehkäisy, työ- ja toimintakyvyn turvaaminen, kansanterveystyö sekä hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen nostetaan maakuntien painopisteiksi. Syrjäytymisen ehkäisyä edistävät toimenpiteet nostetaan keskeiseen asemaan maakunnallisessa päätöksenteossa. Väestön mielenterveyspalveluiden saatavuutta parannetaan muun muassa tarjoamalla mielenterveys- ja psykologipalveluita sote-keskuksissa.

Pienten palveluntuottajien, ammatinharjoittajien ja yritysten tosiasialliset toimintaedellytykset varmistetaan. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajat ovat samassa asemassa palveluntuottajana suoraan sopimussuhteessa palvelujen järjestäjään eli maakuntaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutusalan tutkimus- ja kehittämistyötä resursoidaan. Palveluiden integraatiota ja yhteistyötä vahvistetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutusalan ammattiryhmien koulutus saatetaan vastaamaan työelämän tarpeita. Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön palvelussuhteiden ehdot turvataan kattavilla työehtosopimuksilla.

Turvataan sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan koulutuksen harjoittelu- paikat. Valtion maksamien yliopistokoulutettavien koulutuskorvausten tasoa nostetaan. Poistetaan ammattikorkeakoulutuksen koulutuksenjärjestäjiltä koulutuskorvausten maksuvelvollisuus, siirretään se valtiolle tai maakunnille ja tarkastetaan riittävä taso.

Ympäristönsuojelun ja -hoidon rahoitukselle varmistetaan riittävä vähimmäistaso jokaisessa maakunnassa.

Sosiaali- ja terveys- palvelujen uudistuksen toteuttamiseen pitää varata riittävät voimavarat.

Työttömyysturva-ajattelusta työllisyysturva-ajatteluun

Akavan tavoitteena on 75 prosentin työllisyysaste. Työnteon on oltava ensisijainen toimeentulon muoto nykyistä useammalla. Työttömyyttä pitää vähentää ja lisätä työttömyysturva-ajattelun rinnalle työllisyysturva-ajattelua. Tämän tavoitteena on ehkäistä työttömyyttä jo ennalta, lyhentää työttömyysjaksoja ja kannustaa aktiivisuuteen työttömyyden aikana.

Työttömyysturvan perusrakenne säilytetään pääpiirteittäin nykyisellään, eikä ansiosidonnaisen turvan tasoa pidä heikentää suhteessa perusturvaan. Työttömyysturva on aktiivisuuteen kannustava ja siitä palkitseva. Koulutusta ja palveluita kehitetään työllisyyden parantamiseksi.

Työttömyysturvan on oltava kattava ja sen yhteensopivuutta eri työllistymistapojen kesken parannetaan. Yhdistelmävakuutus otetaan käyttöön. Palkansaajan työssäoloehdon muuttamisen vaikutukset tulee selvittää mahdollisimman tarkoin. Tavoitteena on oltava ns. euroistettuun työssäoloehtoon siirtyminen mahdollisen siirtymäajan jälkeen.

Työttömyysturvan karenssijärjestelmää lievennetään ja sen joustavuutta lisätään esimerkiksi virheenkorjausmahdollisuuden tai varoitussjärjestelmän luomisella. Nykyisellään karenssijärjestelmä on tarpeettoman ehdoton ja ankara. Lyhytkestoisen työn vastaanottamista edistetään sovitellun päivärahan maksukäytäntöjä muuttamalla.

Työttömyyskassojen resurssit turvataan mahdollisten tehtäväkentän muutosten tai tehtävänsiirtojen yhteydessä. Tulorekisterin ja digitaalisoinnin mahdollistamat hyödyt työttömyysturvan toimeenpanossa pyritään käyttämään hyödyksi.

Uudistuva sosiaaliturva – kannustava sosiaaliturva

Sosiaaliturvaa kehitetään niin, että se kannustaa työllistymään ja tekemään lisää työtä. Osaaminen edistää työllistymistä ja toimeentuloa. Työn murroksessa ja muutoksessa huolehditaan riittävästä työntekijän turvasta koko elämänkaaren ja työuran aikana.

Ansiosidonnainen sosiaaliturva jätetään lähtökohtaisesti valmisteltavassa sosiaaliturvauudistuksessa tarkastelun ulkopuolelle. Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta ei voida toteuttaa ilman toimivia sosiaali- ja terveystalvueluita. Asiakasmaksujen ja palvelujen kustannusten kokonaisvaikutus tulee ottaa huomioon uudistusta valmisteltaessa.

**Akavan
tavoitteena on
75 prosentin
työllisyysaste.**

Sosiaaliturvaa uudistetaan niin, että se on edelleen lähtökohtaisesti syyperusteista ja tarveharkintaista. Sosiaaliturvan perusyksikkö on yksilö. Kotitalouden rakenteella voi olla merkitystä asumisen tukemisessa ja viimesijaisessa sosiaaliturvassa. Mahdollisimman monen tulee pysyä asumiseen perustuvan sosiaalivakuutuksen piirissä viimesijaisen sosiaaliturvan sijasta.

Sosiaaliturvaa kehitetään varmistaen jokaisen oikeus perustuslain mukaiseen turvaan. Sosiaaliturvassa lisätään kannustavuutta, vastikkeellisuutta ja osallisuutta sekä edellytetään aktiivisuutta. Työtuloista jää jatkossa käteen nykyistä enemmän, vaikka sosiaaliturvan osuus pienenee työtulojen lisääntyessä. Oma aktiivisuus, esimerkiksi työn hakeminen, palveluihin osallistuminen tai vapaaehtoistyön tekeminen, parantaa taloudellista asemaa.

Nykyisiä perusturvaetuksia voidaan yhtenäistää ja yhdistää asteittain. Asumistuen liittämistä kokonaisuuteen tarkastellaan erikseen. Siinä tehtävät ratkaisut liittyvät asuntopoliittisten tavoitteiden toteutumiseen. Asumistuen kustannuksia pyritään vähentämään. Opintotukea ei yhdistetä uudistettavaan sosiaaliturvan malliin.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kytkeä työttömyysturvan perusturvaan ja sen kassaperusteinen järjestämistapa turvataan uudessa järjestelmässä.

Uudistus ei saa nostaa sosiaaliturvan kustannuksia pidemmällä aikavälillä. Uudistuksen pitää soveltua uuteen perhevapaamalliin sekä varhaiskasvatmaksuihin. Uudistuksen avulla parannetaan lisäksi sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Sosiaaliturvajärjestelmää kehitetään niin, että turva säilyy siirryttäessä työnteon muodosta toiseen. Tulorekisteriä hyödynnetään täysimääräisesti.

Eläkejärjestelmän kehittämistä jatketaan

Arvioidaan työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin kehittämisen tilannetta työmarkkinakeskusjärjestöjen ja työeläkealan valmistelun pohjalta. Edistetään työeläketurvaa ja sen rahoitusta koskevaa tutkimusta ja vuorovaikutusta. Tämä lisää luottamusta työeläketurvaan ja sen uusiutumiskykyyn.

Kehitetään eläketurvaa työmarkkinakeskusjärjestöjen valmistelun perusteella. Edistetään ratkaisuja, joilla tarvittaessa nykyistä paremmin voidaan yhteensovittaa työn tekeminen, työkyvyttömyyseläke ja muu sosiaaliturva. Kehitetään eläketurvaa ottamaan paremmin yrittäjien ja itsensä työllistäjien tarpeet huomioon siten, että työnteon muoto ei estä eläketurvan piiriin pääsemistä. Yrittäjien YEL-vakuuttamista kehitetään niin, että kaikille työtä tekeville turvataan mahdollisuus

Sosiaaliturvaa kehitetään niin, että se kannustaa työllistymään ja tekemään lisää työtä.

eläkevakuuttamiseen ja alivakuuttamisen mahdollisuus poistuu. Eläketurvaa arvioidaan erilaisten työnteon muotojen kautta. Apurahan-saajien eläketurvaa kehitetään niin, että myös alle neljän kuukauden apurahan saaneet voisivat kerryttää MYEL:n mukaista eläkettä.

Eläkkeiden indeksitarkistusmekanismeissa huomioidaan jatkossakin työeläkejärjestelmän kantokyky ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.

Työeläketurvan riittävydestä ja tasa-arvokehityksestä huolehditaan myös perhevapaaudistuksen ja vähintään toisen asteen koulutuksen suorittamisen avulla. Eläkejärjestelmää kehitetään lisäksi niin, että otetaan nykyistä paremmin huomioon pidempi kouluttautuminen. Ikääntyvien henkilöiden eläketurvaa kehitetään ja työssä jatkamista tuetaan toimilla, jotka vahvistavat ikääntyneiden osaamista, työkykyä ja työllistymistä, sekä alentavat ikääntyneiden työllistämisen kynnyksiä.

Varmistetaan riittävä kilpailu työeläketurvan toteuttamisessa eläkelaitosten tehokkuuden lisäämiseksi. Kilpailu ei kuitenkaan saa haitata eläkejärjestelmän ydintehtävien hoitamista vakuutettujen kannalta eikä kilpailun tarkoituksena myöskään saa olla hajautetun eläkejärjestelmän toimijoiden vähentäminen. Parannetaan eläkelaitoksen selvitystilaa ja konkurssia koskevia säännöksiä.

6 Yhteiskuntarakenteet turvaavat perus- ja ihmisoikeuksia

Suomi on uskottava oikeusvaltio

Eurooppalainen ja globaali oikeusvaltiokehitys edellyttää Suomelta aiempaa suurempaa sitoutumista oikeusvaltion sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen globaalisti. Oikeusvaltion tulee toteutua myös toiminnallisena kokonaisuutena esimerkiksi niin, että valtio kykenee täyttämään perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvät velvoitteensa sekä mahdollistaa kansalaisten oikeuksien toteutumisen ilman tarpeetonta viivytystä.

Tuomioistuimille taataan tarpeelliset resurssit, jotta asioiden käsitteilyajat eivät venyisi kohtuuttoman pitkiksi ja henkilöt saisivat asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä.

Kansalaisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että turvataan hyvän ja tehokkaan julkisen sektorin toimintaedellytykset. Julkisen hallinnon on oltava riittävästi resursoitua, ammattimaista ja avointa.

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus vaatii riittävät resurssit

Toteutetaan jo hyväksytty sisäisen turvallisuuden strategian tiekartta, jonka tavoitteiden täytyessä Suomi on maailman turvallisin maa. Resursseja lisätään riittävän henkilöstömäärän turvaamiseksi sekä ajanmukaisen kaluston hankkimiseksi ja ylläpitämiseksi, jotta nykyisten tehtävien asettamat vaatimukset voidaan täyttää.

Turvallisuustilanne Suomen lähialueilla on muuttunut epävakaa-maksi. Rajavartiolaitoksen tehtävät ovat lisääntyneet muun muassa matkustajamäärien huomattavan lisääntymisen vuoksi. Tulevaisuuden puolustusratkaisussa on otettava huomioon lähialueiden turvallisuustilanteen kehitys sekä terrorismiin ja ympäristöön liittyvät uhat ja kyberuhat.

Kansalaisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että turvataan hyvän ja tehokkaan julkisen sektorin toimintaedellytykset.

Eurooppapolitiikka muutettava vireämmäksi

Suomella aktiivinen rooli EU:ssa

Suomi pyrkii aktiiviseen ja ratkaisuhakuiseseen asemaan EU:ssa. Päätöksentekoon vaikutetaan parhaiten sen ytimessä eikä Suomi halua jätettyä unionin reunavaltioksi. Suomi tukee vahvaa Euroopan unionia, koska se merkitsee vahvaa Suomea.

Osaaminen nostetaan EU:n tehtävälistan kärkeen, sillä se on avain kilpailukykyyn, työllisyysasteen nostamiseen ja työttömyyden taittamiseen. Koulutusohjelma Erasmus+:a ja tutkimusohjelma Horisonttia seuraavien ohjelmien osuus EU:n budjetissa täytyy kaksinkertaistaa ja kansalliset tutkimuspanostukset nostaa 5 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ehdotus eurooppalaisesta 2025-koulutusalueesta on kannatettava, mutta sen tavoitetasoa on nostettava huomattavasti. Esimerkiksi elinikäisen oppimisen tavoite (25 prosenttia väestöstä) tulee nostaa 100 prosenttiin. Seuraavassa komissiossa pitäisi olla kaikista osaamisasioista vastaava varapuheenjohtaja.

Globaalisti vastuullinen ja kilpailukykyinen unioni perustuisi nykyistä toimivampiin sisämarkkinoihin, avoimeen maailmantalouteen ja vastuulliseen kauppapolitiikkaan. EU:n tulee solmia uusia kauppasopimuksia ja vastustaa protektionismia, mutta tehdä myös kauppasopimusten kestävän kehityksen luvuista sitovia.

EU:n on otettava johtoasema robotisaatiossa, tekoälyssä, automatisaatiossa, digitalisaatiossa, alustataloudessa ja muissa uuden talouden muodoissa sekä näiden eettisten pelisääntöjen kehittäjänä. Tutkimus, oikeanlainen säätely, rahoitusmahdollisuudet sekä innovatiivisen kasvuyrittäjyyden tukeminen ovat keskeisiä. Euroopassa pitää luoda toimivat markkinat näille alueille, mutta uuden teknologian terveys-, turvallisuus- ja eettisten kysymysten pitää olla kunnossa. Kiertotalouden ja muiden kestävän kehityksen hankkeiden tulee olla EU:n kärkikohteina.

Sosiaalisesti vahva ja reilu unioni takaa myös kansalaisten luottamuksen ja tuen unionille ja yhteiset vapaan työhaun työmarkkinat edellyttävät yhteisiä pelisääntöjä. Niin sanotun EU:n sosiaalisen pilarin on saatava jatkoa erityisesti uusilla lakihankkeilla myös uuden komissio- ja parlamenttikauden aikana. Tämän pitää koskea erityisesti uuden talouden ja työnteon muotoja. Myös itsensä työllistäjät tarvitsevat vähimmäisturvaa. Esimerkiksi työntekijöiden tiedonsaantia, henkistä työsuojelua, työaikoja ja samapalkkaisuusasioita koskevat EU:n säädökset tarvitsevat vahvistamista.

EU:n budjettia ja sen rakennetta pitää uudistaa. Tutkimuksen ja koulutuksen kaltaisten toimintojen osuutta pitää kasvattaa merkittävästi. Niin sanottujen omien varojen osuutta pitää vahvistaa ja EU:n perusarvoja rikkoneiden valtioiden tulee menettää neuvoston äänioikeuden lisäksi oikeus EU-varoihin. Oikeusvaltioperiaate ei saa murentua EU:n sisällä.

**Suomi ottaa
aktiivisemmän
roolin EU:ssa.**

**Yhteiset
vapaan
työhaun
työmarkkinat
EU:ssa
edellyttävät
yhteisiä
pelisääntöjä.**

Akavan kymmenen päätavoitetta seuraavalle hallituskaudelle

- 1** Työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin
- 2** Ansiotuloverotus saatetaan EU15-maiden tasolle
- 3** Suomelle luodaan osaamisstrategia
- 4** Varmistetaan, että kaikki saavat vähintään toisen asteen tutkinnon
- 5** Luodaan jatkuvan oppimisen järjestelmä
- 6** TKI-panostukset nostetaan yli 4 prosenttiin BKT:sta
- 7** Kolmikantavalmistelua työelämäasioissa kehitetään
- 8** Perhevapauudistus toteutetaan
- 9** Sosiaaliturvaa uudistetaan kannustavammaksi
- 10** Suomi ottaa aktiivisemmän roolin EU:ssa

www.akava.fi

Akava